

skeu stanu, ker je bil najbolj eksponiran in vrhutega še slabo plačan. In sam deželni predsednik dr. B. je neki učiteljski deputaciji rekel: »Pol Avstrijo smo bili patrijote zaradi tega, ker smo morali biti, v Jugoslaviji smo pa patrijote iz srca in iz prepričanja.« Deželni predsednik dr. Žerjav je pa rekel isti deputaciji: »Ne gre zoper tiste, ki so se pod Avstrijo »kazali« patrijote, pa so danes navdušeni Jugoslovani, tu gre zoper Sušteršičijance, ki so vsi rušilci naše mlade države.« In, ali mislite da so avstrijski vladni krogi zaupali patrijotizmu naprednega učitelstva? Kaj še! Saj se je na seji bivšega deželnega šolskega sveta ravnatelj Junowicz izrazil: »Das sind nur patriotische Heuchler.« Ta »patrijotizem« so izkoriščali po vojni klerikalni listi v gonji proti naprednemu učitelstvu in te gonje se je oprijel tudi M. Z. zadnje dni v »Slovenskem Narodu«, ko je pisal kritiko gledališke predstave Cankarjevih »Hlapcev«. In to štiri leta po svetovni vojni! Med vojno je na lepo mirno čepel v svojem zatišju, ter prežal na odlikovanja. Kdor kaže štiri leta po vojni svoje jugoslovanstvo s predbacivanjem medvojnih napak, ta je zaplotni junak. Leta 1915—18. naj bi pisec pamfleta v »Slov. Narodu« stopil na plan in pokazal svoje junaštvo! Tedaj naj bi pogledal v ogledalu patriota »srebrnih rogov«. Pa možakar je upošteval med vojno habsburško, danes pa upošteva karadiordjeviško »orientacijo«. Priznati pa moramo, da se noben klerikalnih listov v tej gonji ni posluževal tako gnusne metode, kakor ta M. Z. v »Slov. Narodu«. Oprijel se je svojega pornografičnega leksikona ter serviral potpečljivim čitateljem »Slov. Naroda« »svinje«, »golazene«, »blato« itd. Izrazi permedušovskih »hlapcev«. Čudimo se, da je uredništvo »Slov. Naroda« nasledlo taki pisavi zoper somišljenike in napredne pristaše!

— Voditelji zasilnih šol so dobili sledeči dopis: »Višji šolski svet je iz kreditnih ozirov primoran z dne 15. oktobra 1922 začeti ukiniti pouk na vseh zasilnih šolah, kjer poučujejo pomožne učne osebe. Zato ustavlja s 15. oktobrom 1922 vse službene prejemke tamošnjemu učitelju I. I. Šolodolžne otroke naj se vsola v najbližnje redne osnovne šole, kar naj šolsko vodstvo sporazumno s krajnim šolskim svetom odredi po previdnosti in o svojih ukrepih takoj semkaj poroča.« — Ukinitve zasilnih šol, kakortudi krčenje šolstva in prosvete zaradi proračuna se nam zdi kulturni atentat na izobrazbo naroda, zato ga moramo pobijati z vsemi sredstvi. Mnogo krivde, da se je to zgodilo, leži tudi na naših poslancih, brez razlike strank, a sedaj ni dovolj, da iščemo krivce in tudi to ni naša naloga temveč je naša skrb, storiti vse, da se to čimprej popravi!

— Hauptman Ivan, nadučitelj pri Sv. Vidu blizu Ptuja. Ali me nisi razumel, ko si bil pred enim mesecem pri meni in sem ti dejal: »Tovariš, doslužil si, dasiravno si krepak in čil na videz, a šolsko službo z vodstvom šestrazrednice ti danes, ko je potrebno vsestransko intenzivno delo ne le v šoli temveč tudi na prosvetnem delu izven šole, ne moreš uspešno vršiti. Vzem si dopust in sčasoma vložiti prošnjo za upokojitev, katero si s štiridesetletnim zvestim in vestnim službovanjem zaslužil. Živimo v dobi prerode, ki zahteva krepkih, mlajših moči. Delo pri krajnem šolskem svetu in pri občini pusti tudi mlajšim, ne ubijaj se po nepotrebnem!«

Dostikrat si upošteval nasvet Tvojega mlajšega, zvestega in dobrohotnega tovariša. Tudi tokrat si imel namen, da bi se po mojem nasvetu ravnal — a prepozno. Dasiravno si bil vedno čvrste, zdrave in žilave narave, če pomislim, da si še lanskó leto prehodil v enem dnevu 40 kilometrov, prehiteval Te je bela žena. Niso se uresničile Tvoje želje, ne izpolnili Tvoji upi, a že si moral zapustiti dolino trpljenja in se preseliti v kraj večnega počitka. Tam se ne loči bogatin od siromaka-učitelja, ki išče nervozno v dnevnih časopisih poročila o izvedbi uradniške pragmatike, v povišanju draginske doklade in ki bi ga končno zadovoljili ugodni uspehi protidraginske ankete.

Vzroke Tvoje bolezni — aneurysma, ki se pojavi čisto pri starih in katera je par tednov pred Tvojo smrtjo pokazala svoje očitne znake pri Tebi, je iskati med drugim tudi v Tvojem vsestransko vestnem delu, pri katerem so Ti nekateri, ki bi Ti naj bili pomagali, metali pole-na. Duševno si se razburjal, na tihem Ti je krvavelo srce do trenutka, ko so Tvojo edino sestro — skrbno mater, gospodinj in vzorno sprogo blagega tov. Gselmana pri sv. Martinu odnesli k večnemu počitku. V tem trenutku je Tvoja duševna bol, ki si jo mirno in tiho prenašal že več let, prikipela do vrhunca. Dovršil si prvo službo v novem šol. letu, si pri šolski mizi v naročju tovariša izdihnil svojo blago dušo. Pretrpel si mnogo v svojem življenju, zato Ti je bila dana lahka smrt.

Rodil si se 1860. leta v starodavnem gradu Vurberškem pri Ptuj. Tvoj skrbni oče je bil

marljivi grajščinski gozdar, ki je zapustil svojima otrokoma Ivanu in Lojziki lepo dedščino.

Šolal si se v Ptuj in v Mariboru. Leta 1882. si prišel iz mariborskega učiteljskega poln navdušenja za učiteljski poklic. Zraven posestva si podedoval po svojem očetu veselje do lova, kar Ti je gotovo pripomoglo do tega, da si ostal skoraj do smrti vedno zdrav.

Služboval si od 16. oktobra 1882. do 15. oktobra 1887. v Ormožu, od 16. oktobra 1887. do 30. septembra 1907. na Vurbergu kot učitelj in od 1. oktobra 1907. do 2. oktobra 1922. pri Sv. Vidu kot nadučitelj. — Ponosen si bil vedno na to, da nisi imel vsega skupaj več kot en mesec dopusta. V našem okraju si torej služboval polni 35 let in v vsej dobi si bil redni član ptuj. učit. društva, nekaj časa tudi društveni tajnik. Malokatero društveno zborovanje si zamudil in čestokrat si se čutil, da se najmlajše učitelstvo premalo zanima za stanovsko organizacijo.

Vse to smo znali ceniti Tvoji zvesti tovariši(-ice), ki smo Te na čelu Tvojega dobrodušnega okr. nadz. tov. Flereta spremlili k večnemu počitku. Učiteljski društveni pevski zbor Ti je pri šol in ob grobu v večno slovo zapel genljivi žalostinki. Domači g. župnik Alfonz Svet se je v imenu domačinov poslovil od Tebe v lepih in odkritosrčnih besedah, kakršnih učiteljska para ni vajena ob takih prilikah. Kot predsednik učit. društva mi je bila dana mučna naloga, da se poslovim v imenu tovarišev(-ice) od staroste našega učit. društva.

Zvest si nam bil in to zvestost smo Ti vrnili s tem, da smo te častno spremlili k večnemu počitku in Te bomo ohranili v spominu.

Janko Lešnik.

Književnost in umetnost.

—k Josip Jurčič, Zbrani spisi III. zvezek. Uredil dr. Ivan Prijatelj. Dolgo pričakovani tretji zvezek Jurčičevih zbranih spisov v Prijateljevi redakciji je pravkar izšel. Prinaša zanimivo povest »Klosterski žolir« in prvi slovenski roman »Deseti brat«. Obema je napisal dr. Prijatelj 42 strani obsegač ugovod, v katerem nam na mosterski način oriše postopek in literarno oceno obeh Jurčičevih povesti. Zlasti uvod v Desetega brata je študija vredna največjega vpoštevanja. Nič manj zanimivo so tudi urednikove opombe.

—k Strunam slovo! Boris Miran. Zbral F. S. Segula: 63 strani elegantne male osmerke na finem papirju, tiskane in preprosto a jako okusno vezane knjižice je slovo in labudna pesem seniora slovenskega Parnasa, 80letnega svoločnega starčka Josipa Stritarja. Delo ni literarnega pomena, a nekaka relikvija je, zadnji labodji spevi našega prvega klasika. Župnik Segula, ki je zbral in izdal te drobce, je pokazal s svojim delom svoje blago prijateljsko srce do Stritarja. Tudi v teh poslednjih verzih je Stritar še vedno mojster klasičistične slovensčine in ni svojega formalizma o ničemur zatajil. Še vedno mu gladko teko rime, še vedno je vzgojitelj-pesnik svojemu narodu. Aferistično kratke so nekatere pesmice »Nalpeše«, »Srce in glava«, »Filio carissimo«, »Zdihljaja«, »Nietsche«, »Svet naroda«, »Srečni dan« itd. Druge so apendiks Stritarjevim otroškim pesmim, ki jih je izdala Mohorjeva družba »Krivica«, »Nesrečna lastovica«, »Mrtev konj«, »Oglušila se pa tudi tu pa tam stara satirična žilca pesnikova, »Zdihljaja«, »Vojni dobičkar«, »Čestitamo«, »D' Annunzio«. Prijateljstvo, ki ga je opeval svoje žive dni je tudi v teh vrstah našlo zadnjega odmeva »Rodbina Suklje«, »Dr. Jos. Tominku«, »Prijateljstvo«. Mislimo si starčka, ki je doživel v svojem življenju, posebno pa v slovsstvu marsikako nezasluženo in grenko razočaranje, ko skoro popolnoma oslepel, ždi v sobici in čaka odrešenja iz zem-skega trpljenja, k. zato je 11. novembra 1920:

Z Bogom štrune moje mlie,
V žalosti ste me tešile
In mi lajšale srce!
Zdaj pa v miru tu ležite,
Nikdar več se ne zglasite!

Vsled neugodnih vojnih razmer ni dočkal pesnik druge izdaje svojih del, zato pa ponosno v polni zavesti, da je storil kot človek in pesnik veliko za svoj narod, išče in najde uthe v ponosnih verzih:

Da nisem s spisi se omilil
Rojakom svojim dobro vem;
In vendar se ne bodem silil
Po volji pisati ljudem!

S pseudonimom Boris Miran je stopil svoje dni prvič pred slovensko javnost, z istim pseudonimom se poslužila od nas. Bog dai sivilasemu nestorju naše pesni še dokaj let, mi bomo hranili njegove Strunam slovo kot relikvijo pietetate globoko v naših sreih.

Naša gospodarska organizacija.

—g Iz »Učiteljske samopomoči«. »Učiteljska samopomoč« šteje danes 524 članov. Od 1. januarja 1922. se je pomnožilo število članov za 320. Učiteljska društva so pričela zborovati. Prosimo tovariše(-ice) nabiralce(-ke), da nadaljujejo z nabiranjem novih članov — priglasev za »Učit. samopomoč«. Naj ne mine zborovanja, da ne bi se omenilo te važne gospodarske organizacije! Le učitelstvo se more ponášati s tako občekoristično pravico. — Nabiralce članov prosimo, da vsled zvišanih poštnih pristojbin zaračunavajo v bodoče novim priglasecem 2 Din za poštnino; poleg pristopnine še tekočih stroškov 13 Din (dozdej 12 Din). Tovarišice! Tovariši! Krepite naprej!

—g Članom »Učiteljske samopomoči«. Koščena žena — bela smrt — je izrgala iz naših vrst člana Iv. Hauptmana, nadučitelja v Št. Vidu pri Ptuj. Položnice za ta — 81. — smrtni slučaj prejmejo člani pozneje, ker so zdaj v obteku še

položnice za zadnje štiri smrtne slučaje. Člane, ki dolgujejo večje zneske na pristojbinah v tem letu, prosimo vlnudno, da poravnajo te zaostanke. Isto prosimo tudi one priglasevce, ki so se priglasi, bili sprejeti za člane bili o sprejemu obvezščeni, pa do danes še niso poravnali svojih obveznosti. Ne odlašajte! Za pojasnila se obračajte na društvo; za odgovor priložite znamko za 1 Din.

—g Članar na darila za učiteljski konvikt v Ljubljani. Tov. Zakrajšek Josip, nadučitelj v Blatni Brezovici, Din 12.50. Hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjenstva UJU v Ljubljani.

—pov Vse društvene blagajnike vlnudno prosim, da se nas zopet spomnijo s primernimi zneski na račun članarine za leto 1922. Blagajno smo do dobra izčrpali, obveznosti so pa vsak dan večje. Tekom novembra razpošljem vsem društvom obračune za leto 1922. Zeleti bi bilo, da bi vsa društva do konca decembra poravnala članarino. Tovariši blagajniki naj torej na bodočih zborovanjih poterjajo zastanke, da ne bo ob novem letu neljubih opominov. Z rednim odplačevanjem nam prihranite mnogo nepotrebnega pisarenja in olajšate uradovanje. — Glavni blagajnik.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA PTUJ IN PTUJSKI OKRAJ. Višji šolski svet v Ljubljani je izdal 22. septembra 1922 odlok št. 11.697, s katerim odreja, da se začasna učna mesta ne smejo oddati učnim osebam, ki še niso službovale v budžetnem letu 1921/22. S tem odlokom se je zadal vsem abiturijentom učiteljske, kakor tudi šolstvu samemu hud udarec.

Učiteljsko društvo za Ptuj in ptujski okraj protestira proti navedeni odredbi viš. šol. sveta ter zahteva:

1. Poverjenstvo UJU Ljubljana naj odločno nastopi, da se navedeni odlok takoj prekliče, ker še povsod, osebno v obmejnih krajih primanjkuje učnih moči.

2. Poverjenstvo UJU Ljubljana naj odločno zahteva, da se krivici, ki so povzročili tako pomanjkljiv proračun, najstrože kaznujejo, če tudi bi se navedeni odlok že medtem preklical, — ker velja zakon za vse enako.

3. Če imamo nadprodukcijo učiteljskega naraščanja, naj se zasebna učiteljska takoj zapro (N. pr. zavod šol. sester Maribor.)

4. Učne moči, ki so že leta na dopustu s polno plačo, a so zaposlene v privatnih zavodih, naj se takoj pokličejo v učiteljsko službo. V obče naj se pri podeljevanju dopustov pravično postopa.

Nadalje zahteva učiteljsko društvo:

1. Šolskim voditeljem naj se izplača opravilna doklada. Če pa viš. šol. svet vzame za podlago srbski zakon, po katerem ne dobivajo voditelji opravljenih doklad, pa naj tudi takol preskrbi izvršilno naredbo za izplačevanje stanarine in kurjave vsem učnim osebam, kar jim gre po omenjenem zakonu.

2. Istotako naj se izplačuje otroškim vrtnaricam ter učiteljicam ročnih del ista vsota dnevnic, kakor so jih dobivale do sedaj.

+ IJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje v soboto, 21. oktobra, ob 6. uri zvečer v Šentjakovski šoli. Na dnevnem redu je predavanje g. univ. profesorja dr. Fr. Vebra: Analiza človeških zmot (nadaljevanje). Vabimo vse članstvo, da se tega stvarnega in znanstvenega predavanja polnoštevilno udeleži. — Društveni blagajnik nujno prosi, da poravna vsak član ozir. članica čimprej članarino za zadnje četrtletje, ker se mora obračunati za 1. 1922. z glavnim blagajnikom. — Iv. Malnarčič, t. č. predsednik.

+ MARIBORSKO UČITELJSKO DRUŠTVO ZBORUJE v sredo, dne 25. oktobra predpoldne ob 9. uri v IV. dekliški osnovni šoli v Cankarjevi ulici. Razun običajnih točk je na dnevnem redu: 1. Poročilo o pokrajinski skupščini UJU na Bledu (Tomažič). 2. Poročilo o državni skupščini UJU v Sarajevu (Iren). 3. Ogled mariborskega muzeja. Udeležba obvezna. — Odbor.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ zboruje dne 3. novembra 1922 v Ribnici, po prihodu dopoldanskega vlaka. Na dnevnem redu je poročilo tov. Ločniškarja o pokrajinski in državni skupščini UJU. Natančnejši dnevni red prihodničk. Kosilo je naročiti pri tov. ravn. A. Merviču. Zbora.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Tiskovna zadruga v Ljubljani. V naši založbi je ravno izšla knjiga V. Hobhove — A. Ogris: Liberalizem. Strani 127. Cena 25 Din, po pošti 1.50 Din več.

—kpl Boris Miran, Strunam slovo! Zadnji pesniški utrinki. Zbral in objavil F. S. Segula, Ljubljana 1922. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. 8 Din, vezano 12 Din.

—kpl Tiskovna zadruga v Ljubljani. V naši založbi je ravno izšla knjiga Josip Jurčič, Zbrani spisi III. zvezek. Strani 42 + 434. Cena 30 Din, po pošti 2.50 Din več.

—kpl Družovičeva Pesmarica II. del tretja izdaja je v tisku in bo prišel v razprodajo tekom dveh tednov; tudi 3. izdaja III. dela se pripravlja in bo skoraj gotovo izšla do novega leta.

—kpl Iz ojačnic III. zvezek Jurčičevih zbranih spisov izvezo, da izide pri Tiskovni zadrugi v kratkem I. zvezek Fr. Masla Podlimbarskega in I. zvezek Fr. Levstika zbranih spisov ter dr. Fr. Prešerna Zbrana dela, ki jih pripravlja dr. Fr. Kidrič.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 687.

RAZPIS UČITELJSKE SLUŽBE.

Vsled naročila višjega šolskega sveta z dne 30. septembra 1922, št. 10.036 se razpisuje učno mesto na štirirazredni osnovni šoli v Kapelah v stalno namestitvev.

Pravilno opremljene prošnje je vložiti predpisanim službenim potom najkasneje do dne

15. novembra 1922.

pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 9. oktobra 1922.

Št. 2029/22.

RAZPIS 3 NADUČITELJSKIH SLUŽB TER SLUŽBE UČITELJA-VODITELJA.

S privoljenjem višjega šolskega sveta z dne 4. oktobra 1922, št. 10.587, oziroma z dne 25. julija 1922, št. 9158, razpisuje podpisani okrajni šolski svet v stalno nameščenje:

1. Nadučiteljsko službo na trirazrednici v Dragatušu;
2. na petrazrednici v Podzemlju;
3. na štirirazrednici v Starem-trgu in
4. službo učitelja-voditelja na enorazrednici v Rožnem dolu.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati pri podpisnem okrajnem šolskem svetu službenim potom do dne

20. novembra 1922.

Okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 11. oktobra 1922.

Predsednik: Kaki, s. r.

Štev. 3839.

RAZPIS UČITELJSKE SLUŽBE.

Po odredbi višjega šolskega sveta od dne 4. oktobra 1922 št. 13223 se razpisuje v stalno nameščenje služba za učitelja na šestrazredni osnovni šoli v Dev. Mar. v Polju.

Prednost imajo učitelji, ki so izprášani za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Pravilno opremljene prošnje z osebno popisnico izpolnjene po vseh rubrikah natančno, naj se vložijo po predpisani službeni poti do dne

25. oktobra 1922.

pri podpisnem uradu.

Okrajni šolski svet

za okolico v Ljubljani, dne 5. oktobra 1922.

ZAHVALA.

Vsem sorodnikom, znanecem in prijateljem, ki so povodom prenagle smrti našega nepozabnega pokojnika gospoda,

Ivana Hauptmana nadučitelja v Št. Vidu pri Ptuj

izkazali iskreno sočutje in za mnogobrojno spremstvo na zadnji poti pokojnika izrekamo tem potom najprisernejšo zahvalo. Posebej se zahvaljujemo č. g. župniku Alfonzu Svetu in predsedniku uč. društva g. Jan. Lešniku za krasne in tolažljive besede ob grobu, cenj. pevcem za v srce segajoče žalostinke in vsem obilnim darovalcem za prekrasne vence.

V naši nesreči in žalosti so nam bili ti dokazi srčnega sočustvovanja prava uteha.

Št. Vid pri Ptuj, dne 9. oktobra. 1922.

Zalujoči ostali.